

Citation style

Večeře, Vojtěch: Rezension über: Jakub Mamula, Městská privilegia. Kapitoly z dějin města Krnova, Krnov: Město Krnov, 2018, in: Český časopis historický, 2019, 1, S. 211-213, DOI: 10.15463/rec.758966091

český časopis historický

copyright

This article may be downloaded and/or used within the private copying exemption. Any further use without permission of the rights owner shall be subject to legal licences (§§ 44a-63a UrhG / German Copyright Act).

ať obsahem, vlastníkem či uživatelem. Výzkum byl proveden velmi důkladně. Autor se nespokojil s vytipováním možných rukopisů na základě katalogů a zjištění starších badatelů, ale vzhledem k tomu, že nejdůležitější soupis latinských rukopisů Palatiny byl vydán již v 80. letech 19. století a je zjevně zastaralý, rozhodl se jeho údaje revidovat; podařilo se mu tak identifikovat několik dalších bohemik.

Celkem nakonec zařadil do předloženého katalogu sedmdesát osm rukopisů. Jejich popisy jsou zpracovány na základě zásad popisu rukopisů z roku 1985 s přihlédnutím k současným rukopisným katalogům. O jejich důkladnosti svědčí již to, že popis sedmdesáti osmi kodexů zabírá téměř šest set stran. Velká pozornost je věnována jak obsahu, tak vnějším znakům – identifikaci filigránů, rozlišení písarských rukou a základní charakteristice písma, stejně jako struktuře svazků; mnoho z nich jsou konvoluty, složené z částí různého původu. Zmíněn je i fyzický stav rukopisů, jejich případné poškození. Naprostá většina katalogizovaných rukopisů pochází z období pozdního středověku – sklonku 14. a hlavně 15. století. Obsahově je nutno zmínit, že zdaleka nejde jen o texty „literárního charakteru“ v nejširším slova smyslu. V kodexech je řada opisů listin a listů, stejně jako záznamy ze zasedání basilejského koncilu. České reformní hnutí a vůbec situace v Čechách v husitském a pohusitském období jsou ve sledovaném souboru rukopisů vůbec výrazně zastoupeny, a to právě v rukopisech vzniklých mimo Čechy, především na německém území, kde však byla tato tematika aktuální a zajímavá.

Katalog je opatřen informativním úvodem, přinášejícím údaje i o vývoji a širším kontextu bohemikálního bádání v Římě se

zaměřením na rukopisy, základní informaci o Palatině, o bohemikách v ní – zde lze zvláště upozornit na užitečný přehled bohemikálních rukopisů v jednotlivých odděleních (s. XXVI–XLIV).

Druhý, zhruba třisetstránkový svazek katalogu obsahuje pečlivě zpracované rejstříky – jednak jmenný a místní a věcný, jednak obvyklé rejstříky moderních rukopisných soupisů: chronologický, rejstřík datovaných rukopisů, lokalizovaných rukopisů, rejstřík vlastníků, písářů, latinských incipitů. Listiny a listy zapsané v jednotlivých rukopisech jsou integrovány do věcného rejstříku. Obrazová příloha přináší kvalitní barevné snímky. Úvod je kromě češtiny zveřejněn také v překladu do italštiny a němčiny. Samotné popisy rukopisů jsou české, stejně tak i rejstříky. Je otázka, zda u jmenného a místního rejstříku by latina s ohledem na využití zahraničními badateli nebyla stále ještě praktická; formulace stručných rejstříkových hesel v tomto jazyce je dobře proveditelná. Vytvoření a zveřejnění tohoto moderního a pečlivého soupisu je jednoznačným přínosem.

Hana Pátková

Jakub MAMULA

Městská privilegia. Kapitoly z dějin města Krnova

Krnov, Město Krnov 2018, 277 s.,
ISBN 978-80-87826-19-5.

Regionální historiografie hraje v českém dějepisectví tradičně důležitou roli. Je pozitivním rysem, že toto bádání (povětšinou materiálově zaměřené) v České republice neskomírá pod tíhou intelektuálně atraktivnějších, interpretativních přístupů, jak tomu bývá v krajinách s dialekticky nasta-

veným vzdělávacím systémem. Monografie krnovského archiváře Jakuba Mamuly je toho dobrým odrazem. Z hlediska obsahového lze knihu klasifikovat jako převážně faktografickou a popisnou (zcela v intencích pozitivisticko-vlastivědného „zpytování“). Koncepce díla oproti tomu vykazuje poměrně nestandardní charakter.

Mamula knihu strukturoval v duchu jakési chronologicky řazené antologie všech důležitých privilegií pro město Krnov (od středověku až do poloviny 17. stol.). Každá z dvaceti pěti kapitol začíná edicí určitého privilegia v originálním znění zdrojového pramene (většinou německy), následuje autorův překlad do moderní češtiny a na konec středně dlouhý kontextualizační text. Kapitoly mohou být vnímány jako samostatné materiálové studie, což podtrhuje i přítomnost polského resumé za každou z nich. Zároveň se však na dílo můžeme dívat jako na souhrnný listinář všech výsad a konfirmací, jež městu Krnovu v průběhu času udělili jeho přímí či lenní držitelé: Kunhuta Haličská (1279), Mikuláš I. Opavský (1281, 1306), Jan I. a Jan II. Opavsko-Ratibořští (1379, 1422), Vladislav Opolský (1385), Jošt Lucemburský (1390, 1402, 1408), Václav IV. Lucemburský (1411), Zikmund Lucemburský (1420), Ludvík Lehnicko-Břežský (1421), Helena Ratibořská a Mikuláš V. Opavsko-Ratibořský (1425), Matyáš Korvín (1485), Jan Osvětimský a Barbora Opavsko-Ratibořská (1491), Vladislav II. Jagellonský (1497), Jiří ze Šelmberka (1520), Ludvík Jagellonský (1524), Jiří Friedrich Hohenzollernský (1574, 1599), Jan Jiří Krnovský (1609), Karel z Lichtenštejna (1622) a Karel Eusebius z Lichtenštejna (1662).

Mamula tímto způsobem jakoby parafrázuje předmoderní systém opakovaných

konfirmací a inzerovaných listin, na jejichž častý výskyt v městských archivních fondech naráží každý, kdo se systematicky zabývá studiem pramenů diplomatické povahy, málokdo však z tohoto jevu činí nosnou konstrukci svého díla.¹ Autor sám na netradiční koncepci své knihy upozorňuje hned v předmluvě. Otevřeně odkazuje k insertovým konfirmacím císaře Karla VI. z roku 1729 a Marie Terezie z roku 1747 (první z těchto konfirmací se dochovala pouze jako insert druhé jmenované) pro město Krnov, jež mu nejednou sloužily jako ediční základ k otištění zde dochovaných deperdit.

Překlad všech editovaných listin do češtiny je třeba vnímat jako snahu o přiblížení autentického pramenného materiálu laickým čtenářům, kteří představují cílovou skupinu předkládaného díla. Ve stínu této skutečnosti proto můžeme ponechat debatu o problematičnosti překladu textů stylisticky stereotypní povahy, která by v jiném případě musela zaznít. Popularizačnímu imperativu podléhají i doprovodné Mamulovy texty. Vyjma exkurzů do dějin městské správy, hospodářství či každodenního života, pojednává valná většina kapitol o mocensko-politickém kontextu probíraných privilegií. Prameny jsou představeny na pozadí historických událostí, což obrazně řečeno začleňuje regionální dějiny do dějin národních i nadnárodních. Hlavní čtenářskou impresí tudíž zůstává, že Krnovsko mělo jako samostatný patrimoniální celek vždy své jasné a důležité místo v dějinách. Autor nezapře lásku k rodnému městu, což se pozitivně odráží na čtivosti textu a na po-

1 Podobný důraz na jakýsi „druhý život“ městských privilegií kladl Tomáš VELIČKA, *Sepsání – užívání – uchování. Panovnícké listiny v životě českých královských měst ve středověku*, Litoměřice – Praha 2018.

ctivosti pramenné heuristiky. V některých situacích však Mamulova zaujatost vede k přeceňování historického významu Krnova a k nesmyslným kauzálním konstrukcím. Kupříkladu v pasážích, kdy text pojednává o přechodu Krnovska do rukou Václava IV. (kapitola IX, s. 94) a poté Zikmunda Lucemburského (kapitola X, s. 102), vykresluje Mamula smutek a tíživé pocity Jana II. Opavsko-Ratibořského (krnovského dědice z opavské levobočné větve Přemyslovců), jenž se musel roku 1384 tohoto území vzdát z finančních důvodů. Není zřejmé, v jakém prameni osobní povahy by autor mohl získat oprávnění k tak silně emotivním formulacím typu, že „Janovo zbožné přání spočívající v možnosti navrácení Krnova zpět do jeho rukou zůstalo prozatím nevyslyšeno“ (s. 102). Když je poté v kapitole XII řeč o tom, že Jan Opavsko-Ratibořský vykoupil Krnovsko zpět, neváhá Mamula tuto majetkovou transakci triumfalisticky nazvat „kýženým vítězstvím“ (s. 118). Jako tendenční lze klasifikovat i popis nezájmu Zikmunda Lucemburského o město Krnov, což autor dokazuje tím, že Zikmund Krnovu neudělil žádná nová práva či výsady a po dvou letech město zastavil. Vzhledem k dobové praxi zástav a prodejů za účelem získávání hotovosti působí Mamulova argumentace značně anachronicky.

V omezené schopnosti čerpat tematicky vzdálenější literaturu zůstává Jakub Mamula modelovým představitelem regionální badatelské úrovně, na níž se i dnes, v digitálním věku, stále podepisuje vzdálenost od univerzitních a jiných vědeckých knihoven.² Publikace nemá potenciál postavit se

po bok kanonizovaným opusům české regionální historiografie, jako jsou např. *Dějiny města Litomyšle* od Zdeňka Nejedlého či *Dějiny města Jindřichova Hradce* z pera Františka Teplého.³ To však ani nebylo jejím cílem. Starší, Mamulou hojně využívané syntézy o dějinách Krnovska ostatně toto pole faktograficky vyčerpávající literatury pokrývají dostatečně.⁴ Přínos předkládané knihy spočívá spíše v neotřelé prezentaci archivního materiálu. V tomto ohledu se jedná o poctivou a badatelsky cennou práci.

Vojtěch Večeře

Středověk

Lisa PYCHLAU-EZLI

Essen und Trinken im Mittelalter.

Der alimentäre Code in der mittelhochdeutschen Epik

Wien – Köln – Weimar, Böhlau Verlag

2018, 322 s., ISBN 978-3-412-51109-8.

Podtitulek by možná mohl historika odradit, ale není třeba se obávat specializované literárně teoretické prezentace, i když i s ní

litní práce badatelů, kteří nežijí v univerzitních městech.

3 Zdeněk NEJEDLÝ, *Dějiny města Litomyšle*, Díl I, Litomyšl 1903; František TEPLÝ, *Dějiny města Jindřichova Hradce*, Jindřichův Hradec 1927.

4 Jmenujme alespoň tato díla: Gottlieb BIERMANN, *Geschichte der Herzogthümer Troppau und Jägerndorf*, Teschen 1874; Vladimír BLUCHA, *Historie města Krnova*, Krnov 1960; Jiří KEJŘ, *Počátky města Krnova*, Krnov 1968; Ernst KOBER, *Heimatbuch für den Kreis Jägerndorf, Ostsudetenland*, Grettstadt ²1994; Heinrich SCHULIG, *Ein Heimatbuch für die Bezirke Jägerndorf und Olbersdorf*, Troppau 1923.

2 Tento handicap regionálního bádání tematizuje Jaroslav MEZNÍK, *Etika historikovy práce*, ČČH 97, 1999, s. 803–806, zde s. 804, a zdůrazňuje, že je třeba tím spíše ocenit kva-